

İŞSİZLİK ORTAMINDA ETİK: AVRUPA'DA JEOLOJİ MESLEĞİ*

Prof* Manuel Rcguciro

Avrupa Jeologlar Federasyonu (EFE) Eski Başkanı

Çeviren: Fills Demirci Gürsoy

(JMO Uluslararası İlişkiler Komisyonu Başkanı)

"Belki de yaşam bir değirmen taşıdır; sem parlatması veya aşındırması senin neyden yapıldığına bağlıdır" Kay Fletcher

Avrupa'da, diğer meslekler gibi jeoloji mesleği de sürekli bir işsizlik sorunuyla karşı karşıyadır.

Aşağıdaki tablo Avrupa Jeologlar Federasyonu'na (EFG) tam üye olan 16 Batı ve Doğu Avrupa ülkeleri

ile yakında tam üye olacak olan 2 gözlemci üye ülkenin meslek örgütlerinden elde edilen verileri göstermektedir,

Ülke Adı	Çalışan Jeolog Sayısı		Yıllık Jeolog Akışı		İşsiz Jeolog Sayısı
	Üye Sayısı	Toplam Jeolog Sayısı (tahmini)	Üniversiteden Mezun Sayısı	Olası Jeolog Açığı Sayısı	
Belçika/Lüksemburg	23?	1100	40 "	34 "	100
Danimarka	350 i	1200	veri yok ;	veri yok	veri yok
Finlandiya	468	580	45	10	47
Fransa	750	6000	400	300	300
Almanya	2200	18000	1000^	100	50
Yunanistan	1700	3600	250	100	1700
Macaristan	476	1200	veri yok	veri yok	veri yok
İrlanda	175	250	60	10	10
İtalya	7000	10000	700	350	1500
Hollanda	600	2000	100	50	100
Polonya	1195!	2000	veri yok	veri yok	veri yok
Portekiz	640	1400	100	30	10
Slovakya	279	800	veri yok	veri yok	veri yok
İspanya	2000	5500	600!	150	400
İsviçre	409	1600	veri yok	veri yok	veri yok
İsveç	650	850	120	10	70
İngiltere	1600	10000	1000	300	80
TOPLAM	1 203171	652801	>4415 	> 14641	>4367

*Bu bildiri 10-12 Temmuz 2000 tarihleri arasında Aticante-İspanyatiya yapılan " i . Uluslararası Meslek Konferansı'nda sunulmuştur.

Tablodan da anlaşılacağı üzere; bugün Avrupa'da gerçek gereksinimden daha fazla jeolog yetiştirilmektedir. Bu da işsiz jeolog sayısının artmasına neden olmaktadır.* Avrupa'da işsiz jeologların oranı % 21'dir. Bu oran 1997 Nisan ayı itibariyle AB'nin işsizlik oranı olarak belirlediği % 10.81'nin hemen hemen iki katı dolayındadır. Son yıllardaki verilere göre; bu oran, her bir jeolog başına iki işin düştüğü ABD'deki ile karşılaştırıldığında ise, arada belirgin bir fark olduğu görülmektedir.

EFG bugünlerde Avrupa'da mesleğin karşılaştığı bu en önemli sorun ile başa çıkabilmek için "EürogëQjobs" adı atanda jeologlara bu konuda yardımcı olmak amacıyla bir iş hizmet birimi kurma çalışmalarını yürütmektedir.

Meslekî Etik veya Davranış Normları

Etik davranış» akılcı yolla insan hareketlerine rehberlik etmeye çalışan bir tur kültür biçimidir: Etiğin amacı; iyi şeyleri bize nasıl yapabileceğinizi göstermektir. Bu nedenle etik» insan davranışlarını düzenleyen ilkeler ve normlar dizisidir.

Webster sözlüğü etiği;

1. iyi ve kötünün, ahlaki sorumluluk ve yükümlülüklerin neler olduğu ile ilgilenen" bir disiplin olarak,

2. a) ahlaki ilke ve değerler bütünü

b) ahlaki değerler sistemi veya teorisi

c) bireyi veya bir grubu {mesleki etikler} yöneten davranış normları

d) felsefi bir rehber

ve Deontoloji (Ahlak Bilimi)yi ise; ahlaki yükümlülükler teorisi veya çalışması biçiminde tanımlamaktadır.

Bu nedenle, ahlakî ilkelere uygun davranmak kişisel bir tercihtir ve davranış standardı biçiminde dikkate alınır. Etiğin temelini; kişinin kendi kendine yüklediği, bireyin insanî değerini oluşturan öğelerden biri olan davranış kualian oluşturur.

Ancak; Epikürizm 'felsefesine göre ifade edildiğinde ise; etikler, maksimum sayıda yaşayan varlıklar için maksimum mutluluğun aranmasıdır.

Bu da etik davranışta en son amacın; "iyi yaşayabilmek için İyi tercihler yapmak gerektiği gerçeğinin önemini vurgulamaktır".

Öyleyse; yerbilimleri açısından mesleki etik gerçekte ne anlama gelmektedir?

ABD Bilim Geliştirme Demeği (MAS) aşağıdaki taslak tanımını yapmıştır:

"Mesfett etik; bilim adamlarının birbirleriyle ve işverenler, araştırma konulan, müşteriler (hizmet alanlar), öğrenciler vb. taraflarıyla olan ilişkilerinde, haklarını ve sorumluluklarını tanımlamak için oluşturulmuş ilkelere karşılık gelmektedir.

Ancak, derneğin hazırlamış olduğu Mesleki Etik Raporunda da ifade edildiği gibi, bu etik kuralları sadece Mesleki Davranış Normlarının eki olan disiplin prosedürleri yasallaştırır.

Aşağıdaki örneklerden de görüleceği gibi, meslekî etik dışı davranışlarla mücadelede, sadece etik kuralların uygulanması defî, aynı zamanda Mesleki Davranış Normları içerisinde yer alan disiplin prosedürlerinin de uygulanması gerekir. Bir sonraki aşama ise; bu tür disiplin kuralları Yurttaşlık Yasası (Civil Code)na dönüştürmektir. İspanya'da, jeoloji mesleği yasayla düzenlendiği için yasa dışı uygulamalar yasal yaptırımlarla cezalandırılmaktadır.

Avrupa'da Durum

Etik davranıştan hiç bir zaman kişilerde doğuştan var olan bir özellikmiş gibi bahsedilemez. Avrupa'daki duruma bakıldığında; meslektaşlarımız tarafından bilinen mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili bilgilerin kaynağı, Jeologlar Birlikleri Etik Komisyon lan na gelen bu tür * incelemeler ve genel bilgiler çerçevesindedir. Etik davranışın yaygınlaştırılması Avrupa'da, jeologlar arasında genelde yaygın olarak görülen bir eğilimdir.

Etik dışı davranışların bir kısmı işsizlikle, bir kısmı ise insan davranışıyla ilgilidir.

İşsizlik ortamında jeologların davranışı, kişisel durumu ve sosyal ortam arasında termodinamik

bir model kurabiliriz. Dış ortam kötüye gittikçe kişisel durumlara bağlı olarak, etikler; aile veya kişisel refah durumun tehlikede olması halinde gereksiz kabul edilir. Yunan filozoflarının "Önce yaşamını idame ettir, sonra felsefe yap"¹¹ deyişi bu tür durumlarda kötüye kullanılmıştır.

İş olanaklarının çok az olduğu durumlarda, iş aramada etik davranışlar oldukça önemini kaybeder.

Kişisel bir davranış olarak etik çevresel faktörlerle sınırlanmaktadır ve bu anlamda da, etik dışı davranışını doğrudan kişinin kendi refahıyla ilişkili olduğu bir çok durumda da görüldüğü gibi bu konuda da evrensel değerler yoktur

İşsizliğin çok olduğu bir ortamda etik açıdan çok ilginç durumlar ortaya çıkabilmektedir;

İspanya

İspanya'daki bazı etik dışı davranışlara örnek verecek olursak;

Çalışanlar

—> Yalnızca bireyi değil, aynı zamanda mesleğini de etkileyecek olan adil olmayan, kötü çalışma koşullarını kabul etmektedirler.

--> Diğer meslektaşları tarafından hazırlanan raporları imzalamaktadırlar.

.Serbest Çalışanlar

--> Çevre etütleri ile ilgili projeleri imzalayan jeologlar paralarını arazi sahibinden aldıkları için, yaptıkları projenin çevreye zarar vermediğini göstermek zorunda. Burada » bilimsel gerçeklerle parayı veren taraf arasında zıtlıklar bulunmaktadır. Bu yüzden de raporlarda verilen bilgi zorunlu olarak yanlış olmaktadır.

--> Maden yataklarının değerlendirilmesine yönelik olarak, hem arazi sahibine hem de olası alıcılara farklı fiyat ve farklı değerlendirmeler yapmaktadırlar.

—> Maden yataklarının değerlendirilmesine yönelik olarak, yapılabilişli olmayan projeleri yapılabilişli olarak göstererek gelecekteki bir inceleme veya yatırım için sağlama almaktadırlar.

—> İspanya Jeologlar Birliği (IOOG)'nin üyesi olmadan veya" hatta akademik olarak jeolog

unvanına sahip olmadan çalışanlar bulunmaktadır.

-> İspanya'da Madencilik Yasası Maden Arama Ruhsatı Ticaretine izin vermektedir. Bu nedenle de bir çok serbest çalışan sahalarda olabildiğince az araştırma yaparak, hemen hemen hiç değeri olmama olasılığı yüksek olan maden sahalarının ruhsatını alma işiyle uğraşmakta ve bu sahaları kazanç sağlamak için satmaktadırlar.

-> Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) yardımları içinde maden aramaları için verilen Arama ve Devlet Yardımı, projelerin kendisi yerine para kazanmak için inceleme ve araştırma çalışmalarında kullanılmaktadır.

Kamu Yönetimi

--> Uzun vadede sonuçlarının olumsuz olacağına dair kanıtların bilinmesine rağmen, bunların göz ardı edilerek kısa veya orta vadede iyi görünen kararlar alınması. Bir çok jeolojik tehlike durumunda ve onların çözümünde bu tür uygulamalar görülmektedir. Yakın zamanlarda Biescas'ta (Aragon, Kuzey İspanya) mevsimsel oluşan dar ve derin bir deredeki debri konisinin üzerinde kurulan bir kampta şiddetli yağmurun oluşturduğu debri akması yüzünden 83 kamp çalışanın ölümüyle sonuçlanan bir felaket meydana gelmiş, nehirde kanal açılmış ve yönü yeniden değiştirilmiştir. Ancak jeolojik kanıtlar kamp için seçilen yerin oldukça riskli olduğuna işaret etmektedir.

-> Tanıdıklar tarafından kazanılacak projelerin tasarlanması

—> Projelerin verilisinde yapılan sahtekarlıklar. Bir araştırma projesinin daha önce kurulmuş olan bir şirkete kaliteli iş yapmasından ötürü değil de politik veya diğer nedenlerden dolayı verilmesi

--> Nükleer bir tesisin kurulduğu yerdeki risklerin gizlenmesi

--> Hiç bir jeolojik çalışmanın yapılmadığı yerlerde barajların söse edilmesi

-> Altyapı projelerinin düşük fiyatlara ihale edilmesi, proje alındıktan sonra beklenmedik zemin koşullarını öne sürerek projenin bütçesinin artırılması

--> Altyapı projelerinde;⁴ proje kapsamında önerilen ekstrem durumları dışarıda bırakarak suretiyle proje maliyetinden tasarruf edilmesi ve bu durumdaki yükümlülüklerin* proje kapsamı dışında tutulması. Ancak bu tür uygulamalar yönetimlere bu durumlar oluştuğunda pahalıya mal olmaktadır.

—> Çıkar Çatışması: Kamu görevlilerinin özel veya kişisel çıkar gütmeleri, görevlerinde nesnel olmalarını etkilemektedir.

- Üniversite

-> Önce İspanyolca ve daha sonra yabancı bir yayında İngilizce olarak, kaynağından söz etmeden yayınlamak yoluyla yayımların tekrar edilmesi.

--> Master ve doktora öğrencilerinin verilerinin kullanılarak yayın çıkarılması. Başkasının çalışması gibi kendisininmiş gibi yayınlayarak sahtekarlık yapılması

--> Bilimsel yazılardaki bibliyografik referanslara sahte imza atılması.

--> Bilimsel sahtekarlık

* hipotezin gerektirdiği mineralojik sonuçları elde etmek için XRD pikleri ekleyerek sahtekarlık yapılması.

* Beklenen sonuca uymayan mutlak veri örneklerinin eliminasyonu edilmesi.

* Test sonuçları eğer önceden tahmin edilen hipotezleri doğrulamıyorsa sonuçların üzerinde oynayarak istenene göre düzeltilmesi

—> Uluslararası işbirliği çerçevesinde bilimsel çalışmalarına sağlanan verilerin kaynağına çalışmada yer verilmemesi. Saragossa Üniversitesi Gallo'nun AIDS buluşu ile ilgili, tersine bir durum için bir anımsatma yapmıştır; petrol bölümündeki bir profesör bir Fransız araştırma grubuna analitik veri sağlamıştır. Ancak onlar çalışmaları'nın kaynağından hiç söz etmeden "yayınlamışlardır.

--> Bölüm derslerinin iptal edilerek daha sonra bu derslerin profesörlere yüksek ücret ödenerek lisansüstü dersler olarak verildiği.

—> Üniversitedeki profesörlerinin yaptıkları danışmanlık sözleşmelerinde (İspanya yasalarına

göre bu yapılabilmekte) üniversite olanaklarını ve laboratuvarlarını kullanmak ve öğrencileri haftalık düşük ücretlerle bu projelerde çalıştırmak yönünde haksız yetki kullanmaları.

Yapı

-> Jipsli bir temelde sulfata dayanıksız kazıklar üzerine konut inşa edilmesi,

İrlanda (Gareth Jones, IAEG, EFG Başkanı) Üniversite

--> Bazı bölümler yalnızca- bilimsel anlamda mezun vermekle ilgilenmekte, diğerleri ise jeolog olarak iş bulabilme yönünde eğitim vermektedirler.

İşsizlik

--> Jeologların çoğu jeoloji dışında bir iş buldukları için işsiz görünmemektedir. Bazı jeologlar ise meslekleri ile ilgili sadece bir yıllık geçici işlerde çalışabilmektedirler. Kadın jeologların bir kısmı da yarı zamanlı çalışmaktadırlar.

Serbest Çalışanlar

-> Maden ruhsatlarını değerini üzerinde satmaktadırlar.

Almanya (Dr. Detlev Doherr. BDG)

Çevre

Almanya'da sadece Almanya Jeologlar Birliği (BDG) tarafından değil, aynı zamanda bilimsel kuruluşlar tarafından da çevrenin korunmasında jeolojinin önemine işaret edilmektedir. Kamu, geçmişte jeologların önemini yalnızca ana bilim alanında arama ve bulmaya yardımcı olan meslek grubu olduğu düşüncesi ile özdeşleşmiştir. Ancak, bugün, kamu kesiminde, özellikle çevresel sorunlara çözümü bulma konusunda bu meslek grubuna şiddetle gereksinim olduğu yönünde gelişen bir mesleki tanımdık söz konusudur. Bu yüzden işverenler, ücretli ve serbest çalışanlar jeoloji mesleğinin etik açıdan durumu üzerinde daha fazla düşünmek zorundadırlar. BDG Almanya'da, bu anlamda, etik, ekonomik ve çevresel boyutların tümünü bir arada düşünebilmek konusundaki boşluğu doldurmaya çalışacaktır.

Fransa (A, Bouvier, Fransa Jeologlar Birliği)
İşsizlik

-> Gerçek işsizlik ortamı Fransız Demiryolları, Fransa Elektrik Kurumu, Çevre İşleri Ofisi, Nükleer Atık Bertaraf! Ulusal Ajansı gibi kamu veya inşaat, madencilik şirketleri gibi öze! sektöre iş yapan jeoloji ve jeofizik şirketlerine gpzle görülür bir prim oluşturmaktadır. Gerçekten de jeofizik şirketleri,, özellikle küçük şirketler,, ayakta" kalabilmek için iş almak zorundadırlar ve by yüzden de her ücrete çoğu kez de müşterinin isteklerini karşılamayan her türlü iş yapmaya hazırđırlar.

Teklif Vermedeki Köfi Uygulamalar

--> İş verenler (müşteriler) zemin sorunlarının çözümünde uygulanan jeofizik yöntemler konusunda bilgi sahibi olmadıkları için teklifler, zemin ve çevre koşullarına yönelik teknik öneriler yerine sınırlandırılmış bütçenin isteklerine yöelik te kn i k önerilerle donatı lara k veril mekte d ir. Fransa'da müşterilerin ve şirketlerin çoğunlukla para tasarrufu ve bilgisizlikle nedeniyle yaptıkları etik dışı davranışlarla ilgili bir çok rapor bulunmaktadır.

Slovakya

Kamu projeleri

--> Son zamanlarda Slovakya'da görülen en temel etik sorun, kamu projelerinde hiç bir şey düşünö taneden verilen tekliflerdir., Hükümetin bulduğu anonim şirketler tarafından sponsorluğu yapılan projeler için oldukça düşük fiyatlı teklifler verilmektedir. İhale alındıktan sonra,, sonradan eklenen tasarımlar bazında ek bütçe iste n m ekte d ir. Bu firma lar gene ll i kile bakanlıklardaki bağlantıları sayesinde ve belki de projeden sorumlu kişilere rüşvet verme yoluyla başarılı olmaktadır. Diğer taraftan» aynı zamanda her şirkete bir fırsat verme eğilimi de bulunmaktadır. Etik kurallara uyan şirketler ve danışmanlar zor durumdadır ve genellikle finansal sorunlara sahiptirler:

Sonuç

Etik. dışı durumlar genel bir kural olarak göz

önüne alınmamasına rağmen işsizlik Avrupa'da mesleki, etiği ciddi bir şekilde etkilemektedir. Bu tür davranışlara karşı savaşmada mümkün olan tek yol; yasal yaptırımlarında içinde.yer aldığa açık ve çok ciddi yaptırımları kapsayan davranış normlarının uygulamaya konulmasından geçmekte d ir. Ancak, . Avru pa'daki d u m ma bakıldığında; iş ojanaklarındaki artış şüphesiz, bugünkü mevcut duruma olumlu etki yapmaktadır. Avrupa'nın tümüne özgü Avrupa Jeologu unvanı gibi mesleki unvanlar; ortak mesleki davranış normlarının yayılması ve kabulünü, disiplin ve kontrol ağının kurulmasını ve Avrupa'da, jeolojik çalışmalarda aranacak akademik ve mesleki gereksinimlerin birleştirilmesini yaygınlaştınr.

Referanslar

* Miguel Angel Sanchez San Clémente. Etica Etnpresa. Capital -H umano no 86. Febrero 1998

* American Association for the Advancement of Science Scientific Freedom, Responsibility and Law Program in collaboration with the Committee on Scientific Freedom and •• Responsibility and the Professional Society Ethics Group, Professional Ethics Report ^Editor: Mark S. Frankel. Volume VI», Numbejr 2, Spring 1995

* Michael McDonald. Ethics and Conflict of Interest.1995,http://www.ethics.ubc.ca/|>apers/conflict.html

* Michael Davis. Thinking like an engineer: the place of a code of ethics in the practice of a profession. 1991. Princeton University Press

* John Ladd, "The Quest for a Code of Professional! Ethics: An Intellectual and Moral Confusion" in AAAS Professional Ethics Project, ed. Rosemary Chalk, Mark S, Frankel» and Saillie B. Chafer (Washington,, D.C.: American Association for the Advancement of Science,, 1980), pp. 154-159.

* Merriam-Webster Inc. Merriam-Webster's Collegiate Dictionary. Electronic Edition. Version 1.00. 1994.

* Aristot'es. Etica a Nicomano. Madrid. Centra de Estudios Constitue» o nates. 1939.

* The week in Europe. 19 June 1997. WE/24/97

* Eurostat.http://Www.europa.euJ nt/comm/eurostatJuly 1997.